Klima- og miljødepartementet
Nærings- og fiskeridepartementet

Dato: 05.11.2026

Innspill om involvering og informasjonsflyt for marint vern og bevaring

Biomarint forum viser til regjeringens pågående arbeid med oppfølging av havvernloven og utviklingen av kunnskapsgrunnlaget for marint vern og bevaring i norske havområder. Formålet med dette brevet er å sikre at fiskeri- og havbruksnæringen involveres tidlig og på en forutsigbar måte, slik at konsekvenser og muligheter for sameksistens kan belyses i prosessene frem mot eventuelle vedtak om vern og bevaring.

Vi ber også om et møte med Klima- og miljødepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet for å drøfte innspillene nærmere.

Norsk havforvaltning og medvirkning i verneprosesser

Norges internasjonalt anerkjente havforvaltning er resultatet av langsiktig kunnskapsoppbygging, tett samarbeid mellom myndigheter, næringsliv og fagmiljøer, og prosesser som sikrer både medvirkning og legitimitet. Dette har gitt kunnskapsbaserte beslutninger, åpenhet, bred involvering av berørte interesser og en forvaltning som evner å balansere hensynet til miljø, verdiskaping og samfunnsutvikling. De samme prinsippene ligger til grunn for den norske modellen på andre samfunnsområder, der legitime beslutninger skapes gjennom medvirkning, faglige vurderinger og politiske avveininger i åpne prosesser.

Utvelgelse av områder for marint vern og bevaring berører naturverdier og en rekke andre brukerinteresser til havs og langs kysten, blant annet fiskeri, havbruk, skipsfart, petroleumsvirksomhet, havvind og forsvar. Flere av disse næringene er samfunnskritiske funksjoner som i dagens geopolitiske situasjon har fått økt betydning. Norge har på disse områdene ikke bare nasjonale forpliktelser, men er også viktige for å sikre forsyninger til allierte på blant annet mat, energi og sårbare mineraler. Biomarint forum representerer matproduserende næringer. Norsk sjømatproduksjon og fiskeri er av betydning for norsk, men ikke minst også europeisk matforsyning. Tilgang til egnede sjøarealer for matproduksjon er grunnlaget for næringen. I 2025 eksporterte sjømatnæringen 2,8 millioner tonn til en verdi av 181,5 milliarder kroner. Dette tilsvarer 38 millioner måltider hver dag.

For å sikre både gode naturresultater og bred legitimitet, ber vi om at disse prosessene bygger på de samme grunnleggende prinsippene: tidlig involvering, et solid kunnskapsgrunnlag, åpen vurdering av konsekvenser og en tydelig rolle- og arbeidsdeling mellom faglige vurderinger, konsekvensutredninger og politiske beslutninger. Vi tar ikke direkte stilling til hvilke områder som bør vernes, men hvordan fiskeri- og havbruksinteressentene bør involveres så tidlig som mulig i verneprosessen.

Arbeidet med å identifisere områder for havvind er et eksempel på en større hav- og arealprosess med bred involvering. Flere sektormyndigheter deltok, det ble holdt høringer, og informasjonsflyten var tydelig. I havvindprosessen ble partene tidlig enige om at viktige fiskeområder ikke skulle bygges

ut med vindkraft. Det viser hvordan tidlig dialog kan føre til bedre prosesser, økt tillit mellom partene og god sameksistens. Erfaringene knytter seg til involvering og medvirkning, og kan være relevante også i andre arealprosesser.

I det følgende beskrives hovedtrekkene i havvindprosessen, med vekt på involvering og åpenhet.

Slik fungerte involvering i havvindprosessen

Første fase: identifisering av aktuelle områder

Arbeidet startet med at Olje- og energidepartementet sommeren 2022 ga NVE i oppdrag å identifisere havområder som kunne egne seg for videre utredning av havvind. NVE gjennomførte arbeidet sammen med en direktoratsgruppe bestående av relevante sektormyndigheter. Målet var å finne egnede områder med gode tekniske forutsetninger som samtidig, på et overordnet nivå, framsto som mindre konfliktfylte enn andre alternativer.

Vurderingene som lå til grunn for identifisering av utredningsområdene for havvind omfattet blant annet natur- og miljøhensyn, fiskeri, skipsfart, forsvar, petroleumsvirksomhet og andre brukerinteresser. Resultatet ble et forslag om 20 områder, på til sammen 54 000 km^2, som kunne være aktuelle for videre utredning. Det var forutsatt at det skulle tas hensyn til fiskeri og andre interesser i disse områdene. For å sikre ivaretakelse av naturverdier og en best mulig sameksistens ble det lagt opp til at sjøbunnen skulle kartlegges med "Mareano-metodikk" før det ble gitt endelig tillatelse for utbygging. De identifiserte utredningsområdene for havvind ble, sammen med to forslag til utredningsprogram, levert til Olje- og energidepartementet våren 2023.

Andre fase: høring og fastsetting av utredningsprogram

Både områdeforslaget og forslagene til utredningsprogram ble så sendt på offentlig høring. Hensikten var å få innspill på om de foreslåtte områdene var relevante å gå videre med, og hvilke temaer, data og problemstillinger som måtte inngå i den videre utredningen. På bakgrunn av innspillene fastsatte Energidepartementet høsten 2023 to utredningsprogram: ett for utredningsområdene Sørvest F, Vestavind B og Vestavind F, og ett for de 17 øvrige områdene. Programmene avgrenset hvilke spørsmål som skulle belyses videre og ga rammene for den strategiske konsekvensutredningen av nye områder og mulige utvidelser.

Tredje fase: konsekvensutredning og politisk behandling

Den strategiske konsekvensutredningen ble deretter gjennomført av NVE med fagstøtte fra Fiskeridirektoratet og andre relevante fagetater. Utredningen skulle gi et overordnet og sammenlignbart beslutningsgrunnlag for videre prioritering. Den bygget så langt som mulig på eksisterende kunnskap, belyste både miljømessige, tekniske og samfunnsmessige forhold og synliggjorde samtidig usikkerhet og kunnskapshull der grunnlaget var svakt. Resultatene ble sendt på høring før politiske myndigheter tok stilling til hvilke områder som eventuelt skulle føres videre.

Prosessen kan dermed oppsummeres som en tydelig kjede: først identifisering av antatt egnede og mest mulig konfliktfrie områder for videre utredning, deretter høring og fastsetting av utredningsprogram, så strategisk konsekvensutredning og ny høring, og til slutt politisk behandling av eventuell åpning av områder for havvindutbygging. Erfaringene er at berørte myndigheter og interesser har fått anledning til å bli hørt i flere trinn av forvaltningsprosessen, og at informasjonsflyten hele veien har vært tydelig.

Innspill til involvering i prosess for vern og bevaring

Tidlig involvering gir bedre beslutningsgrunnlag

Gjennomgangen av havvindprosessen viser at krevende arealprosesser kan gjennomføres med tidlig og god involvering, høringer og et definert og omforent kunnskapsgrunnlag. Det gir saklighet og legitimitet. Biomarint forum mener at de samme prinsippene for involvering bør legges til grunn ved involvering av fiskeri- og havbruksnæringen ifm. utvelgelse av områder for vern og bevaring.

Havvernloven har i kapittel 3 egne regler for denne prosessen som skal lede til vern og bevaring av norske havområder. Lovens § 9 kalles for «samarbeidsregelen» og handler om involvering av berørte myndigheter og interesser, og kravet til kunnskap om andre mulige verdier enn verneverdier i de aktuelle områdene. Både havvernloven § 9 og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven krever at berørte myndigheter og interesser involveres. Erfaringene fra havvindprosessen kan illustrere hvordan involvering og medvirkning fungerer i praksis.

Pågående arbeid i regjeringen

Vi er oppmerksomme på at regjeringen arbeider med oppfølging av havvernloven samt med å utvikle kunnskapsgrunnlaget for marint vern. Vi registrerer at Miljødirektoratet har fått i oppdrag å sammenstille et miljøfaglig kunnskapsgrunnlag for senere identifisering av aktuelle områder for marint vern, samt at oppdraget er tildelt et konsortium ledet av Havforskningsinstituttet med frist for leveranse 15. desember 2026. Havforskningsinstituttet skal da legge frem kandidatområder for marint vern, basert på et naturvitenskaplig grunnlag.

Kunnskap om viktige områder for marin natur skal i dette arbeidet senere ses i en bredere sammenheng med kunnskap om aktivitet til havs. Vi ber om at fiskeri- og havbruksinteressene involveres så tidlig som mulig i denne prosessen, og vil påpeke at næringen også besitter betydelig miljøfaglig kunnskap, som vil kunne styrke beslutningsgrunnlaget. Biomarint forum mener derfor det bør etableres en direktoratsgruppe tilsvarende som for havvind, hvor arbeidet med involvering av berørte myndigheter og interesser kommer raskt i gang, med hjemmel i havvernloven § 9.

Modellen for involvering må samtidig tilpasses konfliktbildet i sjø. I havvindprosessen var det fysiske arealbeslaget fra en ny næring som i stor grad definerte konfliktene. I verne- og bevaringsprosesser handler dette i større grad om forholdet mellom vern, og eksisterende fiskeri og matproduksjon. Derfor må det tidlig avklares hvilken status viktige fiskeområder og andre matproduserende arealer skal ha, og hvordan igangværende, bærekraftig fiskeri skal vurderes opp mot verneformål og vernebestemmelser. Konfliktbildet vil variere mellom næringer og områder. Derfor må berørte myndigheter og næringer involveres tidlig, slik at det kan avklares hvordan eksisterende og planlagt aktivitet forholder seg til verneformål og vernebestemmelser.

Tidlig medvirkning fra sektormyndigheter, næringsaktører og andre brukerinteresser gjør at utredningsrammer, datagrunnlag og problemstillinger kan avklares før forslagene blir for låste, og at ulike områder vurderes etter samme kriterier. Blir konsekvenser for næringsaktivitet vurdert sent, øker risikoen for konflikt og svakere legitimitet. Tidlig vurdering gjør det også mulig å belyse sameksistens, særlig for fiskeri og havbruk, der tilgang til bestemte sjøarealer er grunnlaget for produksjonen. Sjømatnæringen har lang tradisjon for å lykkes med å kombinere bruk og vern. Åpne og etterprøvbare avveininger fra start gir større forutsigbarhet og tillit. I denne sammenhengen kan vi også minne om føringene for arbeidet med marin verneplan. Stortingsmelding nr. 43 (1998-99) om

vern og bruk i kystsona slo i den sammenhengen fast: «*Generelt vil etablering av verneområde føre til få konsekvensar for eksisterande næringsverksemd, fordi det vanlegvis ikkje vil verte oppretta verneområde der pågåande aktivitet ikkje kan halde fram*». Rådgivende utvalg for marint vern (Skjoldal-utvalget) konkluderte senere med: «*Dersom det i framtida kan bli aktuelt med strengere reguleringer av fiskeri og havbruk innenfor disse områdene, må konsekvensene av dette først utredes på en god måte*». Etter vår oppfatning er dette viktige prinsipp, som fortsatt må bli vektlagt.

For fiskeri- og havbruksnæringen er det viktig at kunnskap om eksisterende aktivitet, arealbruk og områdenes betydning for blant annet gyting, oppvekst, fangst og matproduksjon inngår i beslutningsgrunnlaget fra et tidlig stadium. Det bør samtidig vurderes konkret hvilke former for bærekraftig næringsaktivitet som er forenelig med verneformålet, slik at restriksjoner ikke går lenger enn det som er nødvendig for å ivareta de aktuelle verneverdiene.

En slik tilnærming er også i tråd med prinsippene i regjeringens Næringsplan for norske havområder om helhetlig vurdering av arealbruk til havs, der hensynet til eksisterende havnæringer og matsikkerhet inngår. Tidlig involvering av berørte interesser vil bidra til et bedre kunnskapsgrunnlag og mer åpne, forutsigbare og godt forankrede prosesser.

Faglige vurderinger må inngå i en åpen prosess

Pågående faglige vurderinger av aktuelle områder for vern til konsortiet ledet av Havforskningsinstituttet samt direktoratenes vurderinger av «Other Effective Conservation Measures» etter sektorlovverket (OECM), bør inngå i denne prosessen. De kan bidra til å identifisere områder med naturverdier, men må kobles til kunnskap om fiskeri- og akvakulturaktivitet og andre brukerinteresser før områder eventuelt tas videre.

Biomarint forum ber derfor om at det vurderes hvordan næringene kan involveres i arbeidet med det miljøfaglige kunnskapsgrunnlaget. Dette kan håndteres gjennom f.eks. innspillsmøter på fagnivå med relevante fageksperter fra næringene. Næringene kan bidra med relevante aktivitets- og miljødata, samt erfaringsbasert kunnskap som kan supplere og styrke det offentlige kunnskapsgrunnlaget. En slik involvering vil også gi mulighet til å kvalitetssikre hvordan næringenes aktivitet og arealbruk er beskrevet.

Vi mener at vern og bevaring i sjø må bygge på et helhetlig beslutningsgrunnlag, der naturfaglige vurderinger ses i sammenheng med fiskeri- og havbruksnæringens aktivitet, arealbruk og betydning for matproduksjon og kystsamfunn. Kunnskapen om viktige fiske- og havbruksområder, og konsekvenser for eksisterende og fremtidig næringsaktivitet må derfor inngå tidlig i vurderingene. Prosessen bør være åpen og forutsigbar, med tidlig involvering av fiskeri- og havbruksnæringen i utvelgelsen og vurderingen av områder for marint vern og bevaring.

Biomarint forum ber departementene om en avklaring av den videre prosessen, særlig knyttet til tre forhold. Det første er planen for involvering av berørte myndigheter og næringsinteresser. Det andre er hvordan og når interessenter blir invitert inn i arbeidet før eventuell kunngjøring av verneforslag. Det tredje er hvordan arbeidet med marint vern samordninger med prosessene for forvaltningsplanene. Biomarint forum anmoder om et møte med Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet for å drøfte de overnevnte innspillene nærmere.

Om Biomarint forum

Biomarint forum er en samarbeidsarena bestående av LO med forbundene Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN), Forbundet Styrke, Fellesforbundet, Norsk Sjømannsforbund og Norsk Sjøoffisersforbund, NHO med landsforeningene Sjømat Norge og Norsk Industri, samt Norges Fiskarlag og Fiskebåt. Sammen representerer vi arbeidslivets partier i den marine verdikjeden i Norge.

Med vennlig hilsen

Biomarint forum

Hanna Bakke-Jensen (sign.)
Sekretariatsleder